

COMMISSIE VAN DESKUNDIGEN MESTSTOFFENWET

Jaarverslag 2012

Gerard Velthof, Alterra Wageningen

1. Inleiding

De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is op verzoek van het toenmalige ministerie van LNV, het huidige Ministerie van Economische Zaken (EZ), in het najaar van 2003 ingesteld. De taak van de CDM is om het ministerie van EZ te adviseren over de onderbouwing van de Meststoffenwet. Gelet op de taak ressorteert de CDM onder de unit Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) Natuur & Milieu van Wageningen-UR.

De adviezen van de CDM dienen de basis te zijn voor de inhoudelijke onderbouwing van het beleid. De samenstelling, kwaliteit en werkwijze van de CDM moeten er borg voor staan dat de inhoudelijke onderbouwing, van dat deel van het mestbeleid waarover de CDM heeft geadviseerd, niet ter discussie wordt gesteld. Dit vereist dat de CDM transparant werkt, onafhankelijk en breed van samenstelling is en wetenschappelijk gezaghebbend is.

2. De samenstelling van de CDM

De CDM is een wetenschappelijke commissie met vertegenwoordigers uit de expertisevelden plantaardige en dierlijke productiesystemen, nutriëntenmanagement, economie en milieu. De CDM heeft vijf leden, een secretaris en twee adviseurs (zie box Samenstelling Commissie).

Samenstelling van de Commissie	
Leden:	
Dierlijke productiesystemen	Prof.dr.ir. S. Tamminga Wageningen Universiteit
Plantaardige productiesystemen	Prof.dr.ir. P. Struik Wageningen Universiteit
Milieueconomie	Prof.dr. H. Verbruggen Vrije Universiteit Amsterdam
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	Prof.dr. J. Wempe Saxion Hogeschool
Bodem en bemesting	Prof.dr.ir. O.Oenema (tevens voorzitter) Wageningen Universiteit
Secretaris	Dr.ir. G.L. Velthof Alterra, Wageningen UR
Adviseurs	
Plan Bureau voor de Leefomgeving	Dr.ir. H. van Grinsven Planbureau voor de Leefomgeving, Bilthoven
Ministerie EZ	Ir. M.J.C. de Bode Directie DAK, Ministerie EZ, Den Haag

3. De coördinatiegroep

De coördinatie van de werkzaamheden en de afstemming met het ministerie van EZ wordt uitgevoerd door de coördinatiegroep. De coördinatiegroep wordt gevormd door de voorzitter en secretaris van de CDM, de beleidsadviseur (Directie DAK van het ministerie van EZ) en een vertegenwoordiger van de Directie PAV van het ministerie van EZ.

De coördinatiegroep is in 2012 vier keer bij elkaar geweest. De voortgang van lopende activiteiten (inclusief die van de werkgroepen) is besproken, alsmede de planning. De coördinatiegroep heeft de begroting van de CDM en haar werkgroepen gemaakt en heeft de financiële uitputting bewaakt.

4. Werkgroepen en activiteiten

Monitoring Mestmarkt

Samenstelling: G.J. Van den Born (PBL, voorzitter), M. de Bode (DK-EZ, eerste helft 2012), S.M van Winden (Directie PAV, EZ, tweede helft 2012) H.H. Luesink (LEI), H. Verkerk (CUMELA), A. Bosma, (EZ-Dienst Regelingen), O. Oenema (Alterra, secretaris)

Activiteiten

De werkgroep is 5 keer bijeengekomen om de (i) uitgangspunten, (ii) tussentijdse resultaten, en (iii) de concept-rapportages over de resultaten van de monitoring van de mestmarkt in 2011 te bespreken. Twee rapporten zijn gereedgekomen, namelijk het achtergrond document en het Syntheserapport. Het achtergrond document is beschikbaar gekomen via een speciaal daarvoor ontworpen website.

Producten

Luesink, H.H. 2012. Data en uitgangspunten monitoring mestmarkt 2012, LEI, Den Haag [Www.monitoringmestmarkt.nl](http://www.monitoringmestmarkt.nl);

De Koeijer, T., H.H. Luesink en C Daatselaar 2012. Synthese monitoring mestmarkt 2006 – 2011. LEI

Actualisatie bemestingsadviezen

Samenstelling: H.F.M. ten Berge (PRI, voorzitter), J. Vos (WU), R.L.M. Schils (Alterra), G.L. Velthof (Alterra, secretaris)

Activiteiten

Het rapport voor de onderbouwing van het bemestingsadvies van *Zantedeschia* is door de werkgroep beoordeeld en besproken met de auteurs. Het rapport wordt aangepast en de aangepaste versie wordt in 2013 opnieuw ingediend.

Harmonisatie Ammoniakemissie (NEMA)

Samenstelling: G.L. Velthof (voorzitter, Alterra), M. Hoogeveen (LEI), B. de Haan (PBL, secretaris), C. Van Bruggen (CBS), J. Huijsmans (PRI), K. Groenestein (WUR LR)

Activiteiten

De uitgangspunten voor de berekeningen van de ammoniakemissie 2011 zijn opgesteld en het concept rapport van het CBS over ammoniakemissie in 2011 is beoordeeld.

Producten

Bruggen, van C., C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans, S.M. van der Sluis & G.L. Velthof (2012) Ammoniakemissie uit dierlijke mest en kunstmest in 2010: berekeningen met het Nationaal emissiemodel voor Ammoniak (NEMA) Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 294.

Velthof, G.L., C. van Bruggen, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans (2012) A model for inventory of ammonia emissions from agriculture in the Netherlands. Atmospheric Environment 46, 248-255.

Informatiebladen:

- BO-12.12-infoblad- nr 49 Ammoniakemissie uit dierlijke mest in de periode 1990 – 2010
- BO-12.12-infoblad- nr 50 Nationaal Emissiemodel voor Ammoniak (NEMA).
- BO-12.12-infoblad- nr 51 Ammoniakemissiefactoren voor huisvesting en mestopslagen
- BO-12.12-infoblad- nr 52 Emissiefactoren voor mesttoediening, beweiding en kunstmest voor berekening van de nationale ammoniakemissie

Onderhoud dierlijke forfaits

Samenstelling: O. Oenema, (Alterra, Voorzitter), K. Groenestein (Livestock Research), J. (RIVM-ER), Gerard Velthof (Alterra; secretaris), Cor van Bruggen (CBS), Paul Bikker (Livestock Research), J. de Wit (LouisBolk Instituut), H. Luesink (LEI), G.J. van den Born (PBL)

Activiteiten

- Harmonisatie diercategorieën. Er is een overzicht gemaakt van de diercategorieën in (i) de Landbouwtelling, (ii) WUM-methodiek en NEMA-systematiek, (iii) Meststoffenwet (forfaits), (iv) Landbouwkwaliteitsregeling 2007, (v) de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) en (vi) I&R. Er is een concept voorstel besproken met EZ over harmonisatie van diercategorieën.
- Toepassing WUM-NEMA voor afleiding dierlijke forfaits. Er is een vergelijking gemaakt tussen huidige forfaits en de excretie volgens WUM-NEMA. Bij sommige diersoorten zitten hierin grote verschillen. In 2013 wordt dit verder uitgezocht.
- Review excretieforfaits in de gangbare dierhouderij, oa. konijnen en P-retentie varkens bij brijvoeding.
- Review excretieforfaits in de biologische dierhouderij.
- Ad-hoc vragen (helpdesk) diergebonden-forfaits.

Producten

- Er zijn drie ad-hoc vragen beantwoord.
- Er zijn verschillende notities opgesteld. In februari 2013 worden concept rapporten over Harmonisatie diercategorieën en diergebonden forfaits opgeleverd.

Toetsing Stoffen

Samenstelling: T.A. van Dijk (NMI, voorzitter), L. de Poorter (RIVM), en P.A.I. Ehlert (Alterra, secretaris)

Activiteiten

In 2012 zijn 4 beoordelingen uitgevoerd van afval- en reststoffen op gebruiksmogelijkheden als meststof of als covergistingmateriaal. Deze behandelingen hebben geleid tot 2 positieve oordelen, 0 negatieve oordelen en 2 verzoeken zijn nog in behandeling in afwachting van informatie die aangeleverd dient te worden.

Producten

Er zijn 2 schriftelijke adviezen over toetsing stoffen en co-vergistingmaterialen uitgebracht aan het ministerie van EZ: 2 positief en 0 negatief. Twee verzoeken zijn nog in behandeling in afwachting van informatie die aangeleverd dient te worden.

Struviet

Samenstelling

P.A.I. Ehlert (Alterra), T.A. van Dijk (NMI) en O. Oenema (Alterra).

Activiteiten

Struviet één van de vormen waarin fosfaat uit afvalwater kan worden teruggewonnen. Door de herkomst is struviet een afvalstof. De Meststoffenwet verbiedt het gebruik van afvalstoffen als meststof. Onder voorwaarden kan een afvalstof in het kader van de Meststoffenwet wel als meststof toegepast worden en de gebruiksfunctie van meststof worden gegeven. Afhankelijk van de kwaliteit is struviet een snel- tot langzaamwerkende meststof. Door de verschillende technieken die beschikbaar zijn voor struvietvorming, de verschillende reststromen – communaal afvalwater, effluent mestverwerking, proceswater VGI – en behandeling van struviet is er een onderscheidenlijk aanbod qua kwaliteit en belasting met contaminanten en pathogenen mogelijk. In opdracht van het ministerie van Economische Zaken heeft de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet een advies opgesteld voor opname van struviet in de Meststoffenwet, dat rekening houdt met dit aanbod.

Producten

P.A.I. Ehlert, T.A. van Dijk en O. Oenema. Opname van struviet als categorie in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet. Werkdocument. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (Concept gereed)

Herziening milieucriteria

Samenstelling: P. Ehlert (Alterra), P. Römken (Alterra), R. Rietra (Alterra), B.J. Groenenberg (Alterra), L. Posthuma, H. van Wijnen, A. Wintersen, L. de Poorter (RIVM), T. van Dijk (NMI), L. van Schöll (NMI)

Activiteiten

De huidige risicobasis voor milieucriteria van meststoffen dateert op beleidsafwegingen uit de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw en is daardoor mogelijk gedateerd. Nieuwe wetenschappelijke inzichten bij de onderbouwing van de risicobasis hebben nog niet geleid tot aanpassing. Europese ontwikkelingen bij het herziening van een stelsel voor vrije verhandeling van meststoffen en hergebruik van afval- en reststoffen vragen om een evaluatie of de huidige risicobasis toereikend is of aanpassingen behoeft. Het ministerie van EZ heeft CDM gevraagd om

- i) duiding van de microverontreinigingen waarop meststoffen en covergistingsmaterialen worden gehandhaafd.
- ii) duiding van de herkomst en de uitgangspunten voor de normen van de anorganische en organische microverontreinigingen voor meststoffen van de Meststoffenwet, inclusief zuiveringsslib, compost en overige (an)organische meststoffen.

Producten

P. Ehlert, L. Posthuma, and P. Römkens (alph., eds.). Appraising Fertilisers: Origins of current European regulations and standards for contaminants in fertilisers. Background of quality standards in the Netherlands, Germany, UK and Flanders. Concept rapport gereed.

Aanpassing protocol beoordeling meststoffen

Samenstelling: J. Struijs (RIVM), L. Posthuma (RIVM), T. van der Linde (RIVM), L. de Poorter (RIVM), P. Ehlert (Alterra), O. Oenema (Alterra) en T. van Dijk (NMI).

Activiteiten

Her ministerie van EZ heeft aan de CDM gevraagd om het protocol voor beoordeling aan te passen. Met dit protocol worden rest- of afvalstoffen beoordeeld om moeten worden om te kunnen worden aangewezen als meststof of als stof die bij de productie van meststoffen mag worden gebruikt. Een dergelijke aanwijzing is mogelijk, indien is vast komen te staan dat er geen landbouwkundige of milieukundige bezwaren tegen bestaan dat deze stoffen als meststof of bij de productie van meststoffen worden gebruikt. Een aangewezen rest- of afvalstof die als meststof of bij de productie van meststoffen mag worden gebruikt, wordt opgenomen in bijlage Aa bij de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet. Het protocol richt zich eveneens op de beoordeling van deze stoffen op hun geschiktheid als covergistingsmateriaal. Wijziging van inzichten verbonden aan de risicobasis voor de beoordeling van residuen van gewasbeschermingsmiddelen en biociden heeft geleid tot een wijziging bij de beoordeling van de hoogte van een toelaatbare vracht aan organische microverontreinigingen.

Naar aanleiding van de beoordeling van de lijst van covergistingsmaterialen van LTO-Noord, BBO en het ministerie van EZ is een alternatief ontworpen voor de beoordeling van organische microverontreinigingen. Beleidsafweging bij het ministerie van I&M heeft geleid tot een keuze voor een alternatieve systematiek die toelaat dat de vracht op jaarbasis tot MTR_{bodem} opgevuld mag worden mits binnen één jaar VR_{bodem} wordt bereikt.

Door wijziging van de beoordelingssystematiek is een knelpunt bij toelating van afval- en reststoffen als meststof, covergistingsmateriaal of als grondstof voor de productie van meststoffen weggenomen.

Producten

Protocol beoordeling stoffen Meststoffenwet. Versie 3.1. WOt Werkdocument. Concept gereed.

Ehlert, P.A.I, H. Van Wijnen, J. Struijs, T.A. van Dijk, L. van Schöll en L.R.M. de Poorter. 2011. Risicobeoordeling van afval- en reststoffen bestemd voor gebruik als covergistingsmateriaal. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument (concept gereed).

Review Rekenmodel Gebruiksnormen fase 2

Samenstelling: H. ten Berge (PRI, voorzitter), P. Goedhart (Biometris), P. Hoeksma (WUR Livestock Research), G.L. Velthof (Alterra, secretaris)

Activiteiten

Dienst Regelingen en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) maken bij handhaving van het gebruiksnormen gebruik van een rekenmodel. Het ministerie van EZ heeft CDM gevraagd dit rekenmodel te beoordelen. In 2011 en 2012 zijn de bij de rekentool gehanteerde foutenmarges beoordeeld, zijn de structuren van het model gecontroleerd en zijn berekeningen uitgevoerd op basis van testbedrijven. Er zijn gevoeligheidsanalyses uitgevoerd.

De review is in mei 2012 besproken met NVWA en ministerie van EZ (DR, DAK en PAV). Naar aanleiding van deze bespreking is fase 2 gestart. In deze fase worden aanpassingen aan het model uitgevoerd en de effecten daarvan op de onzekerheid worden doorgerekend.

Producten

Review Rekenmodel Mestgebruik. CDM rapport, 16 maart 2012

Rapportage Evaluatie Rekentool – Fase 2. CDM - Tussenrapportage december 2012

Protocol Gebruiksvoorschriften

Samenstelling: O. Oenema, (Alterra, voorzitter), J. Schröder (PRI), J. Huijsmans (PRI), W. van Dijk (PPO), Th. Vellinga (WUR Livestock), P. Groenendijk (Alterra), W. Bussink (NMI), A. van Pul (RIVM), G.L. Velthof (Alterra, secretaris)

Activiteiten

Het ministerie van EZ heeft aan de CDM gevraagd om een protocol op te stellen, dat in staat stelt zonder emissiemetingen in het veld te beoordelen welk risico de toepassing van mestsoorten, toedieningstechnieken en toedieningstijdstippen heeft op uitspoeling van stikstof en fosfaat naar grond- en oppervlaktewater en op de emissies van ammoniak en

lachgas naar de atmosfeer. Met dit protocol moet in de toekomst een goede beleidsafweging kunnen worden gemaakt met betrekking tot gebruiksvoorschriften voor dierlijke mest en producten daarvan. Het ministerie vraagt hierbij zorg te dragen voor een breed wetenschappelijk en maatschappelijk draagvlak en een internationale review van het protocol. In 2012 is een concept-protocol opgesteld en zijn methodieken ontwikkeld om het risico op nitraatuitspoeling, ammoniakemissie, stikstof- en fosfaatafspoeling en lachgasemissie te bepalen. Eind 2012 is het concept protocol opgeleverd, besproken met de klankbordgroep en gereviewed door twee Nederlandstalige reviewers uit het buitenland. Het rapport wordt in 2013 opgeleverd.

Producten

Velthof, G.L., W. Bussink, W. van Dijk, P. Groenendijk, J.F.M. Huijsmans, A. van Pul, J.J. Schröder, Th. Vellinga en O. Oenema. Protocol gebruiksvoorschriften dierlijke mest versie 1.0. Wot rapport (concept).

Boekje 30 vragen Bodemvruchtbaarheid

Samenstelling: R. Schils van Alterra is verantwoordelijk voor de teksten in het boekje over Bodemvruchtbaarheid. Hij heeft hiervoor een groot aantal personen binnen en buiten WUR geïnterviewd.

Activiteiten:

Het ministerie van EZ heeft CDM gevraagd om een boekje over bodemvruchtbaarheid te maken voor een breed publiek. Het project levert een populair wetenschappelijke publicatie met 30 vragen en antwoorden over bodemvruchtbaarheid. Elke afzonderlijke vraag wordt beantwoord met 250 tot 500 woorden, en wordt voorzien van een of twee illustraties (tabel, figuur of foto). De concept teksten zijn grotendeels gereed en zijn gebaseerd op de interviews met experts en een literatuurstudie.

Het boekje is aan de Tweede Kamer aangeboden.

Producten

Schils, R. (2012) 30 vragen en antwoorden over bodemvruchtbaarheid, Alterra, Wageningen UR.

Differentiatie fosfaatnormen grasland

Samenstelling: F. Aarts (PRI, voorzitter), J. Oenema (PRI), O. Oenema (Alterra, secretaris), J. Reijs (LEI), J. Middelkoop (WUR Livestock Research), J. van Middelaar (PPP advies)

Activiteiten

Het ministerie van EZ heeft de CDM gevraagd een studie uit te voeren naar nut en noodzaak van differentiatie van gebruiksnormen voor grasland naar opbrengstniveau. Bij de huidige gebruiksnormen wordt uitgegaan van een voor alle bedrijven gelijke opbrengst van 90 kg fosfaat/ha. De CDM werkgroep heeft de volgende vragen beantwoord:

1. Welke range in graslandopbrengsten worden in de praktijk waargenomen?

2. Hoe werkt de fosfaatonttrekking door grasland door in de stikstof- en fosfaatkringloop van een bedrijf?
3. Welke bedrijfseffecten kunnen op de lange termijn verwacht worden indien de indicatieve fosfaatgebruiksnormen voor 2015 ook voor de daarop volgende jaren van toepassing zullen zijn?
4. Welke bedrijven kunnen mogelijk negatieve bedrijfseffecten ondervinden en wanneer zullen deze optreden?
5. Bestaat er vanuit landbouwkundig / economisch oogpunt een noodzaak om bij de hoogte van de fosfaatgebruiksnormen rekening te houden met verschillen in graslandopbrengsten?

Producten

Oenema, J., H.F.M. Aarts, D.W. Bussink, R.H.E.M. Geerts, J.C. van Middelkoop, J. van Middelaar, J.W. Reijs & O. Oenema (2012) Variatie in fosfaatopbrengst van grasland op praktijkbedrijven en mogelijke implicaties voor fosfaatgebruiksnormen. WOt Werkdocument 287, Wageningen.

Scheuren grasland en grondontsmetting mais

Samenstelling: G. Velthof (Alterra, voorzitter), H. van Reuler (PPO), H. de Boer (WUR Livestock Research), J. Conijn (PRI)

Activiteiten

Sedert 2006 gelden beperkende bepalingen voor het vernietigen van de graszode van grasland. Deze bepalingen zijn opgelegd door de Europese Commissie vanwege de derogatie van de Nitraatrichtlijn met betrekking tot norm van 170 kg N per ha uit dierlijke mest. Er is echter een beperkt draagvlak voor de bepalingen in het zandgebied, waar ze ook het meest beperkend zijn. Dit geldt zowel voor het scheuren van grasland in het kader van graslandvernieuwing als het scheuren van grasland ten behoeve van de teelt van bollen die in het voorjaar worden geplant, zoals lelies en gladiolen. Het ministerie van EZ heeft aan de CDM gevraagd om de milieukundige gevolgen te beoordelen van:

- Het scheuren van grasland op zandgrond in het kader van graslandvernieuwing in de periode van 15 september tot 1 november.
- Het scheuren van grasland op zandgrond in de maand oktober, ten behoeve van de teelt van bollen, die in het voorjaar worden geplant.

Eind 2011 heeft het ministerie van EZ aan de CDM gevraagd om ook na te gaan wat het effect is van grondontsmetting op de nitraatuitspoeling bij de teelt van mais in vergelijking tot een vanggewas.

Producten

Advies. Bepalingen voor het vernietigen van de graszode van grasland. 13 februari 2012. Ref. 12/N&M0006.

Review WUM

Samenstelling

S. Tamminga (voorzitter), A. Jongbloed (WUR-LR), F. Aarts (WUR-PRI), O. Oenema (CDM, secretaris).

De volgende leden van de WUM-werkgroep zijn als adviseur van de voornoemde CDM-werkgroep opgetreden: C. van Bruggen (CBS), P. Bikker (WUR-LR), H. Luesink (WUR-LEI).

Activiteiten

Op verzoek van het ministerie van EZ heeft een ad hoc werkgroep van de CDM een wetenschappelijke review uitgevoerd van de berekeningswijze van de mestproductie (in kg N en P₂O₅) in Nederland, zoals die door de Werkgroep Uniformering Mestcijfers (WUM) jaarlijks wordt toegepast. In het verzoek van het ministerie worden de volgende vragen gesteld aan de CDM:

- is de berekeningswijze correct;
- is de berekeningswijze transparant;
- missen excretiebronnen;
- worden de goede databronnen gebruikt.

Producten

Advies. Review Methoden en data ter berekening van de mestproductie en mineralenuitscheiding per diercategorie door de Werkgroep Uniformering berekening Mest- en mineralencijfers (WUM). 19 maart 2012. Ref. 12/N&M0008.

Greendeal Cosun

Samenstelling

W. van Dijk (PPO; voorzitter), F. de Ruijter (PRI) en G. Velthof (Alterra)

Activiteiten

De minister van EZ heeft, samen met de staatssecretaris van Infrastructuur & Milieu een Green Deal gesloten met Koninklijke Coöperatie Cosun. De inspanning van Cosun bestaat o.m. uit de vergisting van bietenloof dat bij de oogst wordt verzameld. De bewindslieden hebben toegezegd te zullen bezien of bij de vaststelling van de gebruiksnormen rekening kan worden gehouden met de afgevoerde mineralen in het bietenloof. De CDM heeft een deskstudie uitgevoerd naar de effecten van het afvoeren van bietenloof op stikstof- en fosfaatvoorziening van de gewassen, de bodemvruchtbaarheid en het risico op nitraatuitspoeling.

Producten

Advies. Green Deal Cosun. 19 maart 2012. Ref. 12/N&M0007

Stikstofbehoefte gewassen

Activiteiten

Op verzoek van het ministerie van EZ is beoordeeld of de gewassen Tagetes en Japanse haver 'stikstofbehoefte' gewassen zijn. Stikstofbehoefte gewassen dienen na het scheuren van grasland geteeld te worden.

Producten

Advies. Tagetes en Japanse haver als N-behoefte gewas. 24 oktober 2012. Ref. 12/N&M0025

Indicator effectiviteit mestbeleid

Samenstelling

O. Oenema (Alterra, voorzitter), T. de Koeijer (LEI), H. ten Berge (PRI), J. Willems (PBL), C. van Bruggen (CBS) en G.L. Velthof (Alterra, secretaris)

Activiteiten

De begroting van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) bevat sinds enige jaren een tweetal prestatie-indicatoren om de effecten van het mestbeleid uit te drukken. In de memorie van toelichting van de begroting 2012 zijn deze indicatoren als volgt benoemd en omschreven: 'Nationaal fosfaat- en stikstofoverschot. Het doel van prestatie-indicatoren in de rijksbegroting is om het effect van beleid (en de daaraan bestede publieke middelen) zichtbaar te maken.

Het al dan niet bestaan van een directe relatie tussen gevoerd beleid en de uitkomst van de indicator, is onderwerp van interne discussie bij de nu voor mestbeleid gehanteerde indicatoren. Om die reden heeft het ministerie van EZ aan de CDM gevraagd om advies uit te brengen over een eventuele vervanging van de prestatie-indicatoren voor het mestbeleid in toekomstige EZ-begrotingen, met daarbij een voorstel voor een (of enkele) betere prestatie-indicator(en).

Producten

Concept advies. Advies wordt begin 2013 opgeleverd.

Reviews

De volgende rapporten zijn gereviewed:

Van der Bolt, F. et al. Ontwikkeling van de bodem- en waterkwaliteit Evaluatie Meststoffenwet 2012: eindrapport ex post. Alterra, Wageningen.

Groenendijk, P., L. Renaud, O. Schoumans, H. Luesink, T. de Koeijer, G. Kruseman MAMBO- en STONE-resultaten van rekenvarianten. Evaluatie Mestwetgeving 2012: deelrapport Ex-ante milieu.

Buis, E. A. van den Ham, L.J.M. Boumans, C.H.G. Daatselaar, G.J. Doornewaard, Landbouwpraktijk en waterkwaliteit op landbouwbedrijven aangemeld voor derogatie Resultaten meetjaar 2010 in het derogatiemetnet. RIVM Rapport 680717028/2012.

Baumann RA, Hooijboer AEJ, Vrijhoef A, Fraters B, Kotte M, Daatselaar CHG, Olsthoorn CSM, Bosma JN. Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland, periode 1992-2010. RIVM rapport 680716007.

5. Adviezen van de CDM aan het ministerie van EZ

In onderstaande tabel staat een overzicht van de adviezen die het CDM in 2012 aan het ministerie van EZ heeft gegeven. Een kopie van deze adviezen is beschikbaar op de website van de CDM via: <http://www.cdm.wur.nl/>

CDM-adviezen 2012:

- Bepalingen voor het vernietigen van de graszode van grasland. 13 februari 2012. Ref. 12/N&M0006.
- Review Methoden en data ter berekening van de mestproductie en mineralenuitscheiding per diercategorie door de Werkgroep Uniformering berekening Mest- en mineralencijfers (WUM). 19 maart 2012. Ref. 12/N&M0008.
- Green Deal Cosun. 19 maart 2012. Ref. 12/N&M0007
- Tagetes en Japanse haver als N-behoefstig gewas. 24 oktober 2012. Ref. 12/N&M0025
- Er zijn twee schriftelijke adviezen over toetsing stoffen en co-vergistingmaterialen uitgebracht aan het ministerie van EZ.

6. Correspondentie met Tweede Kamer waarin aan CDM wordt gerefereerd

Correspondentie met Tweede Kamer

Stand van zaken van aangeleverde moties. Kamerstuk 23-2-2012

Motie van de leden Koopmans en Snijder-Hazelhoff (Kamerstuk 33 037, nr. 3) Verzoekt de regering indien **CDM** aangeeft dat uitspoelingsrisico na ontsmetten vergelijkbaar is met vanggewas, onmiddellijk de regels aan te passen en niet te wachten op het 5^e Actieprogramma Nitraat. Advies van **CDM** is onlangs ontvangen. Ik zal in maart met een reactie komen.

Vervroegd uitrijden van mest. 3-4-2012. Onze referentie 260571

De beoordeling van de **CDM** is beschikbaar. U treft die hierbij als bijlage aan. De **CDM** wijst er op dat de beoordeling van het effect van een grondontsmettingsmiddel in vergelijking met dat van een vanggewas, afhangt van hoe het vanggewas geteeld wordt. De datum van inzaai en vernietiging zijn cruciaal: hoe eerder gezaaid en hoe langer het vanggewas blijft staan, hoe meer stikstof wordt vastgelegd en hoe minder er kan uitspoelen. Het reducerend effect van grondontsmetting op nitraatuitspoeling veronderstelt de **CDM** vergelijkbaar of groter dan dat van een vanggewas, indien het vanggewas zo laat wordt ingezaaid dat geen volwaardig gewas meer tot ontwikkeling komt. De **CDM** geeft in haar brief aan geen specifiek vergelijkend veldonderzoek te hebben gevonden. De beoordeling steunt daarom op enigszins verwant onderzoek (een grondontsmettingsmiddel dat nu niet meer wordt gebruikt en een andere voorvrucht dan maïs) en expert-judgement. De voorzitter van de **CDM** benadrukt daarom dat de onzekerheid van de conclusies groot is. Een suboptimale uitvoeringspraktijk van de teelt van het vanggewas als norm te accepteren voor een vrijstelling acht ik op zichzelf al slecht verdedigbaar en staat ook een discussie met telers over een wenselijke betere naleving van het voorschrift in de weg. Nu de beoordeling van de **CDM** ook nog een deugdelijke onderzoeksbasis ontbeert, acht ik een voorstel aan de Commissie om in te stemmen met vrijstelling van de verplichte teelt van een vanggewas voor ondernemers die grondontsmetting toepassen, met dit rapport als onderbouwing, niet verdedigbaar. Ik beschouw hiermee de motie van 22 december 2011, ingediend door de leden Koopmans en Snijder-Hazelhoff, (Kamerstukken 2011-2012, 33037, nr. 3), als beantwoord.

38 KNELPUNTEN LTO NEDERLAND. Resultaten beantwoordingsdialoog. Rapport, 21-6-2012

5.3 Knelpunten mest.

Emissiearme toepassingsvoorschriften mestproducten

O. De **Commissie van Deskundigen Meststoffen (CDM)** is in april 2011 verzocht een protocol gebruiksvoorschriften op te stellen over de emissie-eisen die gesteld moeten worden aan nieuwe mestsoorten. Met dit instrument zal een beeld kunnen worden gekregen van het milieueffect van wat wordt gevraagd. Op basis daarvan kan een besluit worden genomen over eventuele aanpassing van de voorschriften.

Mestverwerking

O: Aan de **CDM** is gevraagd – met gebruikmaking van het in knelpunt 20 bedoelde protocol – ook inzicht te geven in het milieueffect van jaarrond aanwending van bewerkte kalvergieter.

26. Aaltjesbestrijding

O: Bij de invoering van het gebruiksnormenstelsel in 2005 is met het bedrijfsleven afgesproken dat aanpassing van een gebruiksnorm mogelijk is indien er aanleiding is het bemestingsadvies voor dat gewas aan te passen. Het bedrijfsleven dient daarvoor – overeenkomstig een met de organisaties afgesproken protocol – aan de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** gegevens aan te leveren.

Voor Bladramenas en Tagetes bestaat een gebruiksnorm, zij het voor de teelt als groenbemester. Of er aanleiding is een aparte norm voor de teelt van deze gewassen als hoofdteelt vast te stellen, kan pas beoordeeld worden op basis van een **CDM**-advies. Een dergelijk advies is door het bedrijfsleven nog niet gevraagd. Voor Raketblad kan gebruik worden gemaakt van de norm voor ‘overige akkerbouwgewassen’.

Kamer vragen over TKI onderzoek naar grondontsmetting. 9-10-2012. DGA-PAV / 12320663

Bent u bereid TKI-budget vrij te maken om de benodigde onderzoeksbasis voor de Europese Commissie aan te kunnen leveren voor het onderzoek van de **Commissie van Deskundigen Meststoffen (CDM)**, die in het kader van de motie Koopmans/Snijder-Hazelhoff onderzoek heeft gedaan waarin zij concludeert dat het reducerend effect van grondontsmetting op nitraatuitspoeling na snijmaïs aanwezig is?

Antwoord EL&I heeft bij de **Commissie van Deskundigen Meststoffen** budget gereserveerd om de onderhandelingen met de EU inzake het 5e actieprogramma en derogatie wetenschappelijk te ondersteunen.

Voorschriften aanwending drijfmest. 11-10-2012. DGA-PAV / 12323753

Over de uitvoering van deze motie is recent met de twee verenigingen overleg gevoerd. In het overleg is aangegeven dat verlenging van een eerder verleende ontheffing voor bovengronds uitrijden niet voor de hand ligt omdat het onderzoek waarvoor die ontheffing was verleend reeds in 2011 is geëvalueerd en afgesloten, waarbij gebruik is gemaakt van berekeningen door de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM)**.

De Brochure “30 Vragen en antwoorden over bodemvruchtbaarheid” is op 15-10-2012 aangeboden aan de Tweede Kamer.

Kamerstuk: Nota n.a.v. het verslag | 02-11-2012 | EZ

33 322 Wijziging van de Meststoffenwet (invoering stelsel verantwoorde mestafzet)

De fosfaatgebruiksnormen zijn gebaseerd op de adviezen van de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM (2007))**, ‘Advies differentiatie fosfaatgebruiksnormen’, Wageningen 2007) en de Technische Commissie Bodembescherming (TCB (2007), ‘Advies fosfaatverzadiging in landbouwbodems’, TCB S35(2007)).

7. Producten

Rapporten

Bruggen, van C., C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans, S.M. van der Sluis & G.L. Velthof (2012) Ammoniakemissie uit dierlijke mest en kunstmest in 2010: berekeningen met het Nationaal emissiemodel voor Ammoniak (NEMA) Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 294.

Ehlert, P.A.I., T.A. van Dijk en O. Oenema. Opname van struviet als categorie in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet. Werkdocument. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (Concept gereed)

Ehlert, P.A.I., L. Posthuma, and P. Römkens (alph., eds.). Appraising Fertilisers: Origins of current European regulations and standards for contaminants in fertilisers. Background of quality standards in the Netherlands, Germany, UK and Flanders. Concept rapport gereed.

Ehlert, P.A.I, H. Van Wijnen, J. Struijs, T.A. van Dijk, L. van Schöll en L.R.M. de Poorter. 2011. Risicobeoordeling van afval- en reststoffen bestemd voor gebruik als covergistingsmateriaal. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument (concept gereed).

Luesink, H.H. 2012. Data en uitgangspunten monitoring mestmarkt 2012, LEI, Den Haag [Www.monitoringmestmarkt.nl](http://www.monitoringmestmarkt.nl);

De Koeijer, T., H.H. Luesink en C Daatselaar 2012. Synthese monitoring mestmarkt 2006 – 2011. LEI

Oenema, J., H.F.M. Aarts, D.W. Bussink, R.H.E.M. Geerts, J.C. van Middelkoop, J. van Middelaar, J.W. Reijs & O. Oenema (2012) Variatie in fosfaatopbrengst van grasland op praktijkbedrijven en mogelijke implicaties voor fosfaatgebruiksnormen. WOt Werkdocument 287, Wageningen.

Review Rekenmodel Mestgebruik. CDM rapport, 16 maart 2012

Schils, R. (2012) 30 vragen en antwoorden over bodemvruchtbaarheid, Alterra, Wageningen UR.

Velthof, G.L., W. Bussink, W. van Dijk, P. Groenendijk, J.F.M. Huijsmans, A. van Pul, J.J. Schröder, Th. Vellinga en O. Oenema. Protocol gebruiksvoorschriften dierlijke mest versie 1.0. Wot rapport (concept gereed).

Protocol beoordeling stoffen Meststoffenwet. Versie 3.1. WOt Werkdocument. Concept gereed.

Notities

- Er zijn drie ad-hoc vragen met betrekking tot dierlijke forfaits beantwoord.
- Er zijn verschillende notities in kader dierlijke forfaits opgesteld. In februari 2013 worden concept rapporten over Harmonisatie diercategorieën en diergebonden forfaits opgeleverd.
- Rapportage Evaluatie Rekentool – Fase 2. CDM - Tussenrapportage december 2012

Informatiebladen

- BO-12.12-infoblad- nr 49 Ammoniakemissie uit dierlijke mest in de periode 1990 – 2010
- BO-12.12-infoblad- nr 50 Nationaal Emissiemodel voor Ammoniak (NEMA).
- BO-12.12-infoblad- nr 51 Ammoniakemissiefactoren voor huisvesting en mestopslagen
- BO-12.12-infoblad- nr 52 Emissiefactoren voor mesttoediening, beweiding en kunstmest voor berekening van de nationale ammoniakemissie

Wetenschappelijke publicaties

Velthof, G.L., C. van Bruggen, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans (2012) A model for inventory of ammonia emissions from agriculture in the Netherlands. *Atmospheric Environment* 46, 248-255.